

Justis- og beredskapsdepartementet

Dato:18.05.2015

Høringssvar – Endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften – Hevet botidskrav for permanent oppholdstillatelse mv. – Endringer i statsborgerloven

Universitetet i Oslo (UiO) ønsker å gi et høringssvar til forslag om endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften. Det vil særlig påpeke hvilke konsekvenser lovendringene kan få for norske forskningsinstitusjoners muligheter for å rekruttere internasjonale forskere.

Opptjeningstid

UiO ser positivt på at forskere som har hatt oppholdstillatelse som faglært ikke mister sin sammenhengende opptjeningstid selv om oppholdstillatelse i en mellomperiode er gitt som forsker med egne midler eller som student. Regelverket åpner slik for at forskeren kan bli i Norge også i tiden mellom avslutningen av et forskningsprosjekt og oppstart av et nytt prosjekt. UiO legger til grunn at forskerens medfølgende familie også får forlenget sin oppholdstillatelse og får fortsette sin opptjeningstid på tilsvarende måte.

Endringsforslaget om å beholde opptjeningstid spesifiserer at forslaget gjelder når forskeren går over fra tillatelse som faglært til tillatelse som forsker med egne midler eller student. Forslaget sier ikke om det samme vil gjelde for tillatelse som arbeidssøker, som i dag kan gis for 6 måneder etter avsluttet utdanning i Norge. UiO mener at tillatelse som arbeidssøker bør være omfattet i endringen og at forskeren derfor ikke skal miste sin samlede opptjeningstid ved å gå over på denne tillatelsen etter å ha hatt tillatelse om faglært.

Botid

UiO mener at lovendringsforslagene samlet sett vil slå uheldig ut for internasjonale forskere i Norge. Endringen i botid fra 3 til 5 år vil særlig ramme unge forskere på phd-nivå og postdoktornivå, som i dag ofte gis tillatelse som faglært enten for 3 år eller for 2 år og med mulighet for forlengelse med 1 år. Begge grupper har dermed hatt anledning til å søke permanent opphold etter 3 år. Tiden etter phd-grad og postdoktor er forbundet med usikkerhet og uforutsigbarhet, fordi de er i starten av sin karriere og fordi konkurransen om vitenskapelige stillinger og forskningsmidler er stor. Det vil medføre ekstra usikkerhet å måtte søke nye og midlertidige

Universitetsdirektøren

Postadr.: Postboks 1072 Blindern, 0316 Oslo
Kontoradr.: Lucy Smiths hus,
Problemveien 7, 9. et., 0313 Oslo

Telefon: 22 85 63 01
Telefaks: 22 85 44 42
postmottak@admin.uio.no
www.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

oppholdstillatelser i tiden etter stipendiatstillinger. De beste kandidatene har gjerne flere jobbtillbud å velge mellom og mange vil velge en stabil jobb- og bosituasjon i et annet land framfor en usikker tilværelse i Norge.

Norge utdanner et betydelig antall internasjonale doktorgradskandidater hvert år. Over en tredjedel av de som disputerer har utenlandsk statsborgerskap. Det er viktig at Norge klarer å beholde kompetansen vi investerer i. Det nye lovforslaget legger ikke til rette for dette ved å foreslå økt krav til botid for permanent opphold. I tillegg vil endringsforslaget om at man må ha en tillatelse som danner grunnlag for permanent opphold under saksbehandlingstiden, og ikke lenger kun på søknadstidspunktet, ha en negativ effekt.

Endringsforslaget innebærer videre økte saksomkostninger for norske universiteter og høyskoler som bistår sine internasjonale forskere i fornyelse av arbeidstillatelse i Norge. Med dagens regelverk vil det for mange av forskerne være nok å søke som faglært ved førstegangssøknad og om permanent opphold når tillatelsen går ut. Endringsforslaget vil bety at den enkelte forsker må søke om flere midlertidige tillatelser og universitetene og høyskolene forventes å legge ned betydelige ressurser i å bistå sine forskere med søknadsprosessen.

Utenlandsopphold

Forskningsutvikling forutsetter internasjonal kontakt og samarbeid. Det er et strategisk ønske ved UiO at forskere skal reise ut for å bygge internasjonale nettverk og hente inn kunnskap utenfra til Norge. Dette gjelder både norske og internasjonale forskere i Norge.

Forslaget om å utvide tiden en faglært på oppdrag fra arbeidsgiver kan ha oppholdt seg i utlandet under opptjeningstiden, kombinert med forslaget om økt krav om botid, innebærer imidlertid en innstramning når det gjelder utenlandsopphold. Endringsforslaget gir mulighet for utenlandsopphold i inntil 20 måneder i løpet av en 5-års periode. Mange forskere har såkalt forskertermin hvert femte år, der forskeren oppholder seg ved en utenlandsk forskningsinstitusjon i rundt 12 måneder. Med det nye forslaget er mye av kvoten da allerede brukt opp og det legger begrensninger på forskerens mulighet til deltakelse på forskningskonferanser og kortere forskningsopphold for øvrig i den samme 5-års periode.

Gitt at kravet om botid økes fra tre til fem år, vil det derfor være en fordel om tiden der forskeren har forskningsopphold utenlands unntas i kvoten på 20 måneder så lenge forskeren har kontrakt med en norsk institusjon under utenlandsoppholdet.

Endringsforslaget omtaler ikke hovedpersonens familie ved utenlandsopphold og familiemedlemmers grunnlag for permanent oppholdstillatelse i Norge. Det vil være en gunstig løsning om tiden der forskeren har forskningsopphold utenlands unntas i kvoten på 20 måneder også for forskerens familiemedlemmer, slik at familien kan følge med hovedpersonen på arbeid utenlands.

Siden endringsforslaget legger opp til å harmonisere Utlendingsloven og Statsborgerloven, bør eventuelle unntak for utenlandsopphold for å kunne søke permanent opphold også gjelde for å kunne søke norsk statsborgerskap.

Krav om samfunnskunnskap

Endringsforslaget legger opp til at søkeren må ha fulgt kurs i samfunnskunnskap for å kunne søke permanent opphold. I dag har faglærte og selvstendig næringsdrivende som har ankommet Norge etter 2012 krav om å følge 250 timer i norskopplæring og 50 timer i samfunnskunnskap for å kunne søke permanent opphold, mot til sammen 600 timer for andre grupper. UiO mener det er hensiktsmessig at unntaket for faglærte og selvstendig næringsdrivende på 300 timer norsk- og samfunnskunnskap blir stående og at universitetenes egne språkopplæringskurs- og prøver tilfredsstillende krav til dokumentasjon av norsk- og samfunnskunnskap.

Andre forhold

UiO vil påpeke at det vil være en klar fordel om tillatelse som faglært og tillatelse som forsker med egne midler kan saksbehandles av samme enhet i Utlendingsdirektoratet (UDI) og at det er anledning til å benytte Sentre for utenlandske arbeidstakere (SUA) for å søke tillatelse som forsker med egne midler. I dag behandles oppholdstillatelsen for forskere med egne midler i Studieneheten i UDI, mens tillatelse som faglært saksbehandles i Arbeidsenheten. I tillegg er det ikke anledning til å fremme søknad for forsker med egne midler hos SUA.

UiO ønsker samtidig at mål for saksbehandlingstid for forskere på egne midler og deres familier kommer under samme måltall som faglært. I dag er saksbehandlingstiden for denne gruppen vesentlig lengre enn for faglært. Gruppen forskere på egne midler omfatter også mange høyt rangerte gjesteprofessorer (og andre) som kommer for en begrenset tid til norske institusjoner. Med dagens ordning medfører dette lang behandlingstid, hvor disse i praksis behandles som studenter. Saksbehandlingstiden kan løpe opp mot 9 måneder før familietillatelse er innvilget for forskere i denne gruppen. For den som ønsker å ta med familie er saksbehandlingen slik et stort problem.

UiO mener de foreslåtte endringene til Utlendingsloven samlet sett vil gjøre Norge mindre attraktivt for de beste internasjonale forskerne. Dette vil gjøre det mer krevende å realisere regjeringens høye ambisjoner for det norske kunnskapssamfunnet.

Med hilsen

Gunn-Elin Aa. Bjørneboe
universitetsdirektør

Irene Sandlie
personaldirektør

Saksbehandler: Roger Markgraf-Bye